

De polis

Ik kijk altijd uit naar eind augustus. Niet omdat de zomer mij niet snel genoeg voorbij kan gaan, maar vanwege het prachtige Festival Oude Muziek dat in die periode plaats vindt in Utrecht. Elk jaar word ik weer verrast met de ontsluiting van een repertoire waarvan je misschien een vaag vermoeden had, maar dat je eigenlijk amper kende. Het is ook de tijd waarin een jonge lichte studenten vol optimisme, verwachting en nieuwsgierigheid onze binnensteden verkent. Het academisch jaar wordt geopend met fraaie redes. Het culturele seizoen gaat van start. Op de ministeries wordt hard gewerkt aan een nieuwe rijksbegroting. De samenleving komt weer op stoom.

De samenleving. Mooi woord. Al lijkt het als werkwoord steeds lastiger in de praktijk te brengen. De aanblik van politieke leiders op het Binnenhof die het maandenlang vertikken om met elkaar een meerderheidscoalitie te vormen ontlokt vrijwel niemand bewonderend commentaar. En waar komt die dwaze opleving tot harde ontgroening onder studenten opeens vandaan? Zij moeten leren om inclusief te acteren op een versplinterd maatschappelijk toneel, maar hun entree in dispuut of vereniging gaat gepaard met een archaisch lesje wij versus zij. Een valse start.

Wie naar Nederland kijkt als een stadstaatje aan de Noordzee ziet veel rijkdom, vrijheid, een ongekend fijn vertakte infrastructuur, een goede georganiseerde openbare ruimte en water, heel veel water. Volgens sommigen het vormende element van ons landschap én onze cultuur. De Waterschappen behoren immers tot de oudste democratische instituties van ons land. Wie een gezamenlijke uitdaging aangaat komt tot gemeenschappelijke oplossingen, zo is de gedachte. Maar ik begin mij steeds vaker af te vragen of wij nog wel een *polis* willen vormen, een min of meer coherente sociaal-politieke eenheid met iets van een gemeenschappelijke deler.

Wie zou ons geleerd hebben om kampioen in het uitvergroten van tegenstellingen te worden? Daarvoor zijn de nodige verklaringen opgeworpen. De groei van de sociale media zou ons bijvoorbeeld opsluiten in onze eigen bubbels. Het verregaande marktdenken zou van burgers klanten hebben gemaakt en van overheden zakelijke dienstverleners. Massamedia zouden politici reduceren tot acteurs in slechte toneelstukken waarin roem even snel verwelkt als zij wordt verworven. De secularisering zou niet helpen bij het zoeken naar morele ijkpunten. De toestroom van migranten van nabij én ver weg zou onze onzekerheid voeden. Ik weet het niet. Vele van de verklaringen zijn onbevredigend.

Ik denk dat we net iets beter ons best moeten doen om de gemeenschappelijke grond onder onze voeten terug te vinden. Ons waterrijke, voor een groot deel laag liggende land is kwetsbaar voor klimatologische schommelingen. Een prudent klimaatbeleid baat ons allen. Natuur is geen sluitpost op een begroting, maar de bron van ons welzijn. Een boer heeft net zo veel baat bij een vruchtbare bodem als een grutto. Schone lucht is niet een door een bedrijf verleende gunst, maar een bestaansvoorwaarde. Burgers zijn geen makke schapen, maar voor het overgrote deel verstandige mensen die alleszins in staat en bereid zijn om mee te denken over het oplossen van ingewikkelde vraagstukken.

Samenleven is hard werken: luisteren, geduld betrachten, de andere de ruimte geven, basale beleefdheidsvormen respecteren, vieren. Een *polis* krijg je niet cadeau.